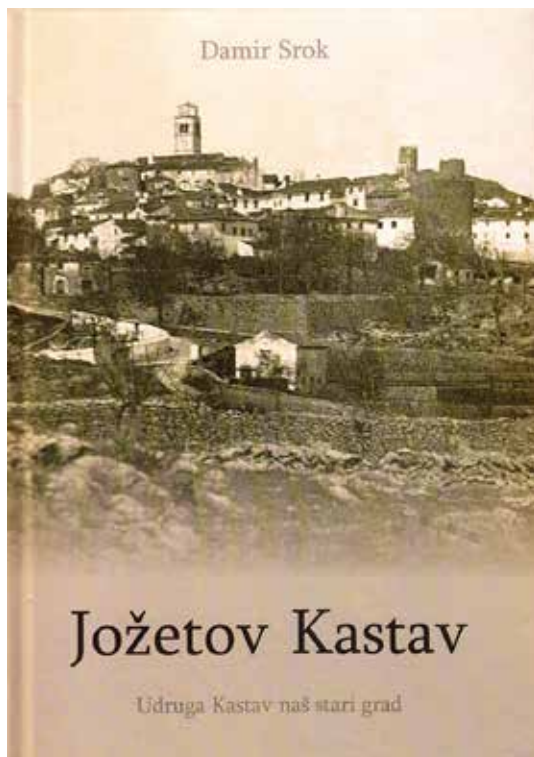

**Damir Srok, *Jožetov Kastav*,
Udruga Kastav naš stari grad, Kastav, 2023., 248 str.
ISBN: 978-953-50378-0-4.**

Jožetov Kastav knjiga je koja pred suvremenog čitatelja donosi iscrpan i živopisan pregled kastavskih kućanstava opisanih u razdoblju između dvaju svjetskih ratova po viđenju lokalnog učitelja i kroničara Josipa Jurinčića. Autor tekstova svoja je sjećanja na mjesne suvremenike počeo bilježiti 1936. godine, kad se kao učitelj odselio u Srbiju, a tim se bilježenjem (s prekidima) bavio sve do 1987. godine. Od tog su vremena njegove umnožene bilješke kolale Kastvom sve do 2014. godine kad dolaze u posjed Damira Sroka i Saše Matovine koji, uvidjevši dokumentarističku vrijednost spomenute građe, započinju projekt očuvanja i digitalizacije Jurinčićeve ostavštine pod nazivom „Kastav – naš stari grad”.

U prvoj se fazi projekta Jurinčićeve bilješke objavljuju na interaktivnoj internetskoj stranici u obliku tekstovnog i zvučnog zapisa. Njihovu vrijednost dodatno povećava činjenica da su pisane kastavskom čakavštinom pa uz svoju historiografsku komponentu, imaju i jezičnu specifičnost te su primjer kastavskog govora prve polovice 20. stoljeća. U drugoj fazi projekta, motiviran željom da sadržaj internetske stranice sačuva za budućnost u fizičkom obliku, Damir Srok uobličuje zapise Josipa Jurinčića u knjigu.

Jožetov Kastav tako je objavljen 2023. godine u Kastvu u nakladi Udruge Kastav naš stari grad. U uvodnoj riječi urednica Cvjetana Miletić iznosi kratak pregled Jurinčićeva života te postavlja njegov život u društveno-povijesni kontekst, uz poseban osvrt na višestoljetnu kulturnu baštinu Kastva, ali i kolorit koji je sa sobom donijelo miješanje starih i novodoseljenih obitelji u Jurinčićevo vrijeme.

Sam Damir Srok kao autor knjige u predgovoru daje kratak pregled povijesti Jurinčićevih bilješki, opisuje svoj susret s njima te ideju da ih digitalizira i

plasira u virtualni prostor kako bi bile dostupne čitateljima diljem svijeta te sve to potkrepljuje željom, koja mu se javila nekoliko godina kasnije, da ih tiskanjem u klasičnom formatu dugotrajno zaštiti od propadanja.

Recenzentica prof. dr. sc. Silvana Vranić analizirala je jezik izvornika, odredila njegovu pripadnost sjeveroistočnom istarskom poddijalektu ekavskoga čakavskoga govora te potvrdila Josipa Jurinčića kao autohtonoga govornika kastavskoga govora. Magistar povijesti i povijesti umjetnosti Marko Badurina, također u svojstvu recenzenta knjige, ističe društveno-političku podjelu kastavske općine između Kraljevina Jugoslavije i Italije, čime se stvorio povijesni specifikum kojim su „žicom podijeljene mnoge životne sudbine”. Uz Cvjetanu Miletić, uredništvo knjige čine još Jasna Kinkela i Mirna Frlan, a knjigu su lektorirali Marina Frlan Jugo i Smiljan Grbac.

Sama knjiga predstavlja uređen i obogaćen Jurinčićev izvorni tekst. Iako su njegovi zapisi zadržani u prvobitnom obliku, Srok je imao nekoliko korisnih uredničkih intervencija u original, počevši od podjele kućanstava na brojeve, a potom i klasificiranja kućanstava po gradskim četvrtima. Tako je čitava knjiga podijeljena na cjeline razdijeljene izrescima karte staroga grada Kastva, koji prikazuju sljedeće gradske prostore: Pod Žudikun, Crekvinu, Lokvinu, Peline, Dukiće te Belveder – Šporovu jamu. Čitatelj tako na karti može pronaći svaku pojedinu kuću koja se spominje u tekstu, kao i javne gradske prostore i zgrade, poput crkve sv. Jelene, Crekvine, Žudike, Učiteljske škole, Gradske lože itd.

Drugo hvalevrijedno proširenje autora knjige u odnosu na original odnosi se na dodatno preciziranje informacija o opisanim obiteljima uz pomoć podataka iz Stališa duša crkve sv. Jelene u Kastvu te na uvođenje bogatog sustava fusnota kojima se potkrepljuju i proširuju Jurinčićeve bilješke. Ovdje valja pripomenuti kako je već sam Jurinčić, prije negoli će finalizirati svoje zapise 1987. godine, u kastavskim crkvenim knjigama provjerio sve podatke o obiteljima tako da knjiga pred čitatelja iznosi dvostruko provjerene podatke o onodobnom stanovništvu.

Još jedna od dobrodošlih Srokovih uredničkih odluka svakako je likovno opremanje knjige s više od stotinu starih fotografija koje su prikupljene iz raznih arhiva. Kastavske porodice tako nisu predočene samo kroz prizmu Jurinčićevih sjećanja, već su mnoge od njih prikazane i kroz objektiv tadašnjih kamera. Tako su djelići kastavskog društvenog života i svakodnevnice zahvaćeni na raznim lokacijama grada, primjerice, pred brijačnicom, kovačijom ili oštarijom, a svoje su mjesto pronašle i slike Predgrada, Fortice, Učiteljske škole itd. uz pomoć kojih čitatelj može vizualizirati izgled i ambijent Kastva u prvoj polovici 20. stoljeća. Sve su fotografije opisane te, ako je to bilo moguće, datirane uz navođenje izvora (obiteljskih albuma, muzejskih arhiva, autorova vlastitog arhiva).

Sam naslov knjige *Jožetov Kastav* nastao je na temelju nadimka Josipa Jurinčića – Jože Milin. Na gotovo dvjesto stranica knjige njegovi zapisi oživljavaju stanovnice i stanovnike Kastva iz prve polovice 20. stoljeća. Tekst je strukturiran po kućama pa tako svaka od njih služi kao vanjska forma u kojoj su sadržani svi ukućani kojih se Jurinčić mogao sjetiti.

Teško da se može reći da se svaka od opisanih osoba ne ističe barem jednom svojom posebnošću. Ipak, među njima valja istaknuti pojedine ličnosti koje su zbog svojeg karaktera i svojih interesa predstavljale kuriozitet čak i svojim suvremenicima. Primjerice, u povijest kastavskih anegdota svakako ulazi epizoda kad je Milan Brozović osmislio scensku senzaciju „šinjorine Virginije va banje” te naplaćivao ulaz da bi znatiželjnici iza zastora vidjeli samo cigaru Virginiju u laboru vode. Kristinu Brozović, staricu koja je hranila mačke i žabe, po cijelom su Kastvu pratile dvije mačke, a bila je udovica Antona Brozovića, zvanog Ciceron, koji je sudjelovao u gradnji Sueskog kanala i tako naučio nekoliko jezika te bio uspješan lokalni vodič strancima po svojem gradu. Andre Zvonov raspredao je svakakve priče uz oganj koje bi započinjale riječima: „Minji moj, to ti je bilo zdavna...”. Tone Ćiković raspačavao je propagandnu literaturu protiv Kraljevine Italije pa su ga progonili karabinjeri. U kući Brozovićevih gotovo su se sva djeca školovala za nešto, uključujući i kćeri koje su postale učiteljice, a međusobno su se poticali riječima: „Ala navadi neč, treba živeti!” Ljudevit Brozović bio je toliko zaljubljen u Savu Carovičinu da nije osjetio da mu je čavao razderao hlače na stražnjici dok je kod nje sjedio na prozoru...

Uz tih nekoliko predstavnika svojih sugrađana, društveni svijet onodobnog Kastva ispunjavaju brojni težaci, učitelji, postolari, „butigeri”, „artižani”, „pekjari”, članovi društava kao što su Istarska vila, Sokol i sl., ali i karabinjeri i talijanski vojni službenici. Ukratko, može se reći da su Jurinčićeve crtice pravi primjer „arhitekture življenja”, kako i stoji na naslovnici internetske stranice projekta, pisani spomenik „obiteljskog pejzaža” gdje su svakodnevne prakse isprepletene s povijesnim zadanostima te predstavljaju zanimljiv primjer detaljnog bilježenja „življene kulture”. Njegovi opisi ljudi uvijek su neposredno vezani za specifičan povijesni milje, a njihove sudbine, predočene u obliku katkad kraćih, a katkad duljih komentara i crtica, jezgrovito ocrtavaju društvenu okosnicu tog prostora u vremenu, iznoseći pritom niz detalja koji su iznimno zanimljivi i današnjem stanovništvu Kastva, kao i širem krugu zaljubljenika u nasljeđe zavičaja.

Ana Cerovac